

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Економічний факультет
Кафедра міжнародних економічних відносин**

Кваліфікаційна робота

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо виконання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
денної та заочної форм навчання

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр
Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»
Курс навчання: четвертий повний та третій скорочений

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економічний факультет
Кафедра міжнародних економічних відносин

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо виконання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
денної та заочної форм навчання

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр
Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»
Курс навчання: четвертий повний та третій скорочений

Затверджено на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
Протокол № 7 від 06.02.2024 р.

КРОПИВНИЦЬКИЙ — 2024

Кваліфікаційна робота : метод. рекомендації щодо викон., оформл. та захисту кваліфікац. роботи за першим (бакалаврським) рівнем вищ. освіти для присудження ступеня вищ. освіти «бакалавр» за спец. 292 «Міжнародні економічні відносини» ден. та заоч. форм навч. / [уклад.: І. Г. Бабець, Д. С. Насипайко, Т. В. Решитько, М. О. Сухомлин]; М-во освіти і науки України, Центральноукраїнськ. нац. техн. ун-т, каф. міжнародних економічних відносин. – Кропивницький: ЦНТУ, 2024. – 34 с.

Рецензент: д.е.н., проф. І. М. Мищенко

Відповідальна за випуск – к.е.н., доцент Д. С. Насипайко

© Методичні рекомендації
щодо виконання, оформлення та захисту
кваліфікаційної роботи
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
Укладачі: І. Г. Бабець, Д. С. Насипайко,
О. М. Соколовська, М. О. Сухомлин
2024

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	6
1.1. Мета виконання і захисту кваліфікаційної роботи	6
1.2. Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи	6
2. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	8
2.1. Методи наукових досліджень	8
2.2. Структура кваліфікаційної роботи	9
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	13
3.1. Оформлення текстового матеріалу	13
3.2. Нумерація	14
3.3. Ілюстративний матеріал	14
3.4. Формули	16
3.5. Цитування та посилання на використані джерела	17
3.6. Оформлення списку використаних джерел	17
3.7. Додатки	19
4. ПРОЦЕДУРА РЕЦЕНЗУВАННЯ І ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	20
4.1. Порядок перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат	20
4.2. Рецензування та підготовка до захисту кваліфікаційної роботи	21
4.3. Захист кваліфікаційної роботи	23
4.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ	26
ДОДАТОК А. Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи	27
ДОДАТОК Б. Зразок завдання на кваліфікаційну роботу	28
ДОДАТОК В. Основні вимоги до структури відгуку наукового керівника на кваліфікаційну роботу	30
ДОДАТОК Г. Основні вимоги до структури рецензії на кваліфікаційну роботу з підприємства (установи, організації)	31
ДОДАТОК Д. Зразок оформлення анотацій	32
ДОДАТОК Е. Зразок орієнтовного змісту кваліфікаційної роботи	33
ДОДАТОК Ж. Орієнтовна структура доповіді під час захисту кваліфікаційної роботи	34

ВСТУП

Організація й підготовка підсумкової атестації за першим (бакалаврським) рівнем і присудження ступеня вищої освіти «бакалавр» здійснюється відповідно до вимог Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 25.06.2020р. № 519, державних стандартів освіти, нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України і Положення ЦНТУ «Про підсумкову атестацію за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти для присудження ступеня вищої освіти «бакалавр». захист кваліфікаційних робіт здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Центральнукраїнському національному технічному університеті» і «Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Центральнукраїнському національному технічному університеті», затверджених Вченою радою університету ЦНТУ [5].

Атестація здобувачів вищої освіти, яким присуджується ступінь бакалавра, здійснюється відповідно до вимог стандартів вищої освіти і освітніх програм в формі захисту кваліфікаційної роботи.

Атестація здобувачів для присудження певного ступеня вищої освіти – це засіб діагностики ступеня сформованості компетентностей вирішувати типові завдання діяльності згідно з вимогами стандартів вищої освіти.

Атестація випускників, яким присуджується ступінь вищої освіти «бакалавр» здійснюється екзаменаційною комісією після завершення теоретичної та практичної частини навчання за відповідним рівнем з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти та освітніх програм.

У кваліфікаційній роботі мають бути викладені результати теоретичного дослідження та/або експериментального дослідження, розв'язання складного спеціалізованого завдання або практичної проблеми у предметній галузі, що передбачає проведення досліджень, застосування теорій, специфічних методів і характеризується невизначеністю умов та вимог.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Мета виконання і захисту кваліфікаційної роботи

Метою виконання і захисту кваліфікаційної роботи є перевірка рівня професійної підготовленості здобувача вищої освіти за рівнем вищої освіти «бакалавр», розширення, закріплення і систематизація теоретичних знань, отримання навичок практичного застосування цих знань при вирішенні конкретної наукової або організаційно-управлінської задачі, розвиток навиків ведення самостійних теоретичних досліджень, набуття досвіду пошуку фахової інформації в Інтернет, спеціальній літературі, обробки, аналізу і систематизації результатів досліджень, оцінки їх практичної значущості і можливої сфери застосування, набуття досвіду публічного захисту результатів діяльності [5].

1.2. Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи

Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи наступні:

- вибір та затвердження теми науковим керівником;
- складання та затвердження завдання на кваліфікаційну роботу;
- пошук, відбір та систематизація матеріалів за темою дослідження;
- складання змісту роботи, узгодження його з науковим керівником;
- написання кваліфікаційної роботи;
- оформлення кваліфікаційної роботи;
- перевірка на плагіат кваліфікаційної роботи;
- отримання відгуку на кваліфікаційну роботу від наукового керівника;
- зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи;
- захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії.

Усі етапи виконання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти виконує під безпосереднім керівництвом наукового керівника.

Тематика кваліфікаційних робіт визначається кафедрою. Вона повинна бути актуальною і тісно пов'язаною з вирішенням теоретичних і практичних фахових завдань. Формулюючи теми кваліфікаційних робіт, необхідно враховувати програмні результати навчання відповідно до освітньої програми. За актуальність теми, відповідність тематики напряму підготовки, керівництво й організацію виконання відповідальність несе кафедра і безпосередньо керівник роботи. Здобувачу вищої освіти надається право вільного вибору теми роботи із запропонованого кафедрою переліку. Здобувачі вищої освіти також можуть обґрунтовано пропонувати свої теми.

Обов'язковою передумовою наукових успіхів є напружена праця, пошук і спроба вирішення наукової проблеми. У результаті наполегливої праці над об'єктом дослідження і над науковою літературою здобувач вищої освіти отримує багато всебічних знань. Вони абсолютно необхідні для того, щоб знати, що вже зроблено іншими дослідниками. Збір матеріалу необхідно проводити вже на перших етапах, а його первинна обробка може змусити здобувача внести зміни до робочого плану, переглянути методику, звзвити об'єкт тощо. Тому слід раціонально будувати основну частину дослідження за принципом чергування етапів, коли кожна частина роботи (теоретична, аналітична) супроводжується вивченням літератури.

Зміст кваліфікаційної роботи подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура змісту визначається обсягом і складністю дослідження: чим ширше коло питань, що розглядаються, тим детальнішим має бути зміст, оскільки саме деталізація забезпечить його внутрішню узгодженість та синхронність робіт.

Відповідальна особа кафедри реєструє подані кваліфікаційні роботи в журналі, здійснює перевірку на плагіат та повідомляє завідувачу випускової кафедри результати перевірки. Процедура передбачає перевірку усіх кваліфікаційних робіт. Позитивний результат перевірки є необхідною умовою допуску до захисту. Текст допущеного до захисту фінального варіанту кваліфікаційної роботи, підтверджений керівником, повинен бути наданий на кафедру у електронному форматі DOC and DOCX (Microsoft Word) мінімум за 10 днів до дати захисту роботи. Результати перевірки кваліфікаційних робіт на наявність запозичень з інших документів враховуються завідувачем кафедри при прийнятті рішення щодо допуску до захисту кваліфікаційної роботи [6].

До кваліфікаційної роботи додаються відгук керівника та рецензія.

Кваліфікаційна робота оцінюється з урахуванням представлених на захисті рівня і якості виконаної роботи, вміння здобувача вищої освіти орієнтуватися в матеріалі, відповідати на питання, вести наукову дискусію. Особи, які отримали за захист кваліфікаційної роботи оцінки «відмінно» (А), «добре» (В,С), «задовільно» (D, E), вважаються такими, що пройшли підсумкову атестацію. Особи, які отримали за захист кваліфікаційної роботи оцінку «незадовільно» (FX, F) або не з'явилися без поважної причини на підсумкову атестацію, вважаються такими, що не пройшли підсумкову атестацію.

2. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Методи наукових досліджень

Щоб розкрити сутність явищ, необхідно теоретично і методично правильно підійти до їх дослідження. Наукою використовується багато методів. Вибір того чи іншого з них у кожному конкретному випадку залежить від характеру досліджуваного явища (процесу) і поставленої мети.

Загальні методи наукового пізнання, на відміну від спеціальних методів, використовуються протягом всього дослідницького процесу, незалежно від особливостей дослідження.

Загальні методи наукового пізнання зазвичай поділяють на три великі групи.

I. Емпіричні методи дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);

II. Методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін.);

III. Методи теоретичного дослідження (від абстрактного до конкретного та ін.).

Порівняння – один із найбільш поширених методів пізнання, який дає змогу встановити подібність і розходження предметів та явищ дійсності. У результаті порівняння встановлюється те загальне, яке властиве двом або кільком об'єктам, а виявлення загального, що повторюється в явищах, як відомо, є сходинкою на шляху до пізнання законів і закономірностей. Для того щоб порівняння було плідним, воно має задовольняти таким основним вимогам: по-перше, порівнювати слід лише ті явища, між якими може існувати визначена об'єктивна спільність; по-друге, для пізнання об'єктів їх порівняння має здійснюватись за найбільш важливими, істотними (у плані конкретного пізнавального завдання) ознаками.

Знання описаних загальнонаукових методів пізнання лежить в основі будь-яких досліджень.

До складу спеціальних методів, які широко застосовуються під час проведення досліджень, входять методи збору та узагальнення інформації, аналізу, прогнозування, моделювання, програмно-цільові, евристичні методи.

2.2. Структура кваліфікаційної роботи

Обсяг кваліфікаційної роботи становить 50-60 сторінок. Вимоги до кваліфікаційної роботи визначаються кафедрою.

За своєю структурою кваліфікаційна робота складається з:

- титульної сторінки (додаток А);
- завдання до виконання кваліфікаційної роботи (додаток Б);
- відгуку наукового керівника (додаток В);
- рецензії з підприємства (установи, організації), вищого навчального закладу (додаток Г);
- анотацій (додаток Д);
- змісту (додаток Е);
- вступу;
- основної частини;
- висновків;
- списку використаних джерел;
- додатків.

Обов'язкові структурні елементи кваліфікаційної роботи:

1. *Титульна сторінка роботи* має містити всі реквізити й підписи, передбачені формою.

2. *Лист – завдання* затверджується завідувачем кафедри і підписується здобувачем вищої освіти, науковим керівником.

3. *Анотація кваліфікаційної роботи* (українською і англійською мовами), створюється для ознайомлення зі змістом та результатами кваліфікаційної роботи і являє собою узагальнений короткий виклад її основного змісту. В анотації кваліфікаційної роботи мають бути стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та, за наявності, практичного значення. В анотації також необхідно вказати: прізвище та ініціали здобувача; тема кваліфікаційної роботи; спеціальність (шифр і назва) та освітня програма; найменування вищого навчального закладу; місто, рік. Наприкінці анотації наводяться ключові слова. Сукупність ключових слів повинна відповідати основному змісту кваліфікаційної роботи, відобразити тематику дослідження і забезпечувати тематичний пошук роботи. Кількість ключових слів - 5-7 слів. Ключові слова повинні бути у називному відмінку, їх друкують в рядок через кому.

4. *Зміст кваліфікаційної роботи* містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів та пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

5. *Вступ* містить наступні елементи:

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вже підходами до розв'язання проблеми обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку міжнародних економічних відносин. Якщо робота виконується у розрізі тематики наукових досліджень кафедри, коротко визначається зв'язок вибраного напрямку із планами організації, галузевими, державними планами та програмами, з обов'язковим зазначенням ролі автора у виконанні цих науково-дослідних завдань.

Мета дослідження – це кінцевий науковий результат, якого прагне досягти автор роботи у процесі власного дослідження.

Завдання дослідження – це конкретні шляхи, засоби досягнення поставленої мети. Вони зазначаються у формі переліку (рекомендовано використовувати такі визначення, як *вивчити, описати, установити, виявити, вивести формулу, узагальнити* і т.п.).

Об'єкт дослідження – це процес чи явище, що спричиняють\зумовлюють проблемну ситуацію й обрані для вивчення.

Предмет дослідження – це те, що знаходиться в межах об'єкта.

Теоретичне та/або практичне значення одержаних результатів. Потрібно висвітлити практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання.

Апробація результатів дослідження – наводяться дані щодо участі автора в наукових конференціях, подається бібліографічний опис тез та статей, за наявності зазначається участь здобувача вищої освіти в науковому гуртку.

Структура кваліфікаційної роботи – передбачає перерахування її структурних елементів, із зазначенням кількості рисунків, таблиць, використаних джерел та додатків.

Заголовки наведених вище рубрик не потрібно виділяти в окремі рядки, досить вирізнити їх курсивом або підкреслити та розмістити в підбір із текстом.

6. *Основна частина складається з трьох розділів.* Кожний розділ розпочинають з нової сторінки. Структура основної частини роботи повинна розкривати виконання завдань кваліфікаційної роботи.

У розділах основної частини подають: огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень, виклад основних напрямів досліджень, експериментальну частину і методику досліджень, проведені теоретичні або експериментальні дослідження, аналіз і узагальнення результатів досліджень.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти зобов'язаний давати посилання на авторів і джерело, з якого він запозичує матеріали або окремі результати.

Всі розділи структурно мають складатися з двох-трьох підрозділів.

У першому розділі, як правило, розглядають теоретичні питання з теми кваліфікаційної роботи, написані з використанням літературних першоджерел. Викладають основні положення теми, визначають дискусійні та невирішені аспекти теми, виходячи з рівня її розробленості в сучасній теорії, ступінь її вивченості. Цей розділ зазвичай містить систематизацію та критичний огляд думок вітчизняних та зарубіжних спеціалістів, аналіз правового регулювання досліджуваних проблем у вітчизняному та міжнародному законодавстві. Теоретичні положення повинні визначати методичні підходи, методи й засоби макро- й мікроекономічного аналізу досліджуваних питань у наступному розділі роботи.

У другому розділі висвітлюють прикладні аспекти в галузі міжнародних економічних відносин, у сфері міжнародної економічної діяльності України: інвестиційні та валютно-кредитні відносини; світові ринки трудових ресурсів і міжнародної трудової міграції; міжнародний трансфер технологій й інноваційна політика; світові інтеграційні процеси; глобальний контекст міжнародного економічного співробітництва тощо. У роботі можуть бути розглянуті й питання розвитку світового господарства, фінансування міжнародних програм і проектів та інше. Характеризуючи показники зовнішньоекономічної діяльності підприємства, слід охопити декілька звітних періодів, мінімум три роки. Основну увагу здобувач повинен приділити аналізу тих об'єктів, дослідження яких є головною метою написання кваліфікаційної роботи. Детально аналізуються статистичні та аналітичні матеріали, які визначають рівень вирішення окремих аспектів досліджуваної проблеми. З цією метою слід використовувати матеріали монографічних досліджень, періодичну економічну літературу, дані державної статистики, спеціальних економічних і соціологічних досліджень, узагальнення та прикладні напрацювання, зроблені під час проходження практики. На основі вивчення, обробки та узагальнення аналітичних матеріалів здобувач повинен виявити вплив позитивних і негативних чинників, встановити причини недоліків, оцінити можливості ефективного розвитку тих чи інших напрямів міжнародної економічної діяльності.

У третьому розділі здобувач надає конкретні обґрунтовані пропозиції щодо прийняття стратегічних управлінських рішень стосовно розвитку нових і підвищення ефективності діючих форм і методів міжнародної діяльності досліджуваного об'єкта. Увагу слід акцентувати на оцінці й використанні конкурентних переваг підприємства (організації), на умовах та особливостях їх ефективного реалізації. Доцільно також визначити шляхи оптимізації системи ресурсного та інформаційно-аналітичного забезпечення виконання запропонованих управлінських рішень. Можна вносити пропозиції щодо змін у

діючих нормативних та законодавчих документах у сфері міжнародних економічних відносин. Характер і зміст заходів, що пропонуються, повинні базуватися на аналітичних та прогностичних оцінках функціонування та розвитку об'єкта дослідження, ретельних економічних розрахунках. Необхідно використовувати економіко-математичні й економіко-статистичні методи та моделі дослідження економічних процесів і явищ.

7. Кваліфікаційна робота завершується заключною частиною - *Висновки*. Пропонований обсяг висновків – не більше 2 сторінок. Ця частина роботи виконує завершальну роль, яка обумовлена логікою проведення дослідження, що носить форму синтезу накопиченої в основній частині наукової інформації. Цей синтез передбачає послідовне, логічне викладення отриманих підсумків і їхнє співвідношення з загальною метою і конкретними задачами, поставленими і сформульованими у вступі. Саме тут міститься так зване "виведене" знання, що є новим стосовно вихідного знання. Саме воно виноситься на обговорення й оцінку наукової громадськості в процесі публічного захисту кваліфікаційної роботи. Це виведене знання не повинне підмінюватися механічним підсумовуванням висновків наприкінці розділів, що являють коротке резюме, а повинне містити те нове, істотне, що складає підсумкові результати дослідження, і часто оформляється у вигляді пронумерованих абзаців. Їх послідовність визначається логікою побудови кваліфікаційної роботи. При цьому вказується не лише його наукова новизна, яка впливає з кінцевих результатів, теоретична значимість, але й практична цінність. Заключна частина припускає також наявність узагальненої підсумкової оцінки здійсненої роботи. Важливо вказати, у чому полягає її головний зміст, які важливі додаткові наукові результати отримані, які виникли нові наукові задачі в зв'язку з кваліфікаційною роботою.

8. Після Висновків прийнято розміщувати *Список використаних джерел*. Рекомендована кількість найменувань – не менше 40. Список використаних джерел оформлюється згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

9. За необхідності до *Додатків* доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи (інструкції, методики, опис алгоритмів дій); ілюстрації допоміжного характеру (таблиці, діаграми, схеми, графіки тощо); формули і розрахунки, зразки анкет, тестів, опитувальних листів та ін. На кожний додаток повинно бути посилання в тексті.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Оформлення текстового матеріалу

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи має складати не більше 60 аркушів. Приблизний обсяг структурних складових друкованого варіанту:

Складова роботи	Приблизний обсяг, аркушів
Вступ	2
Основна частина: РОЗДІЛ 1 РОЗДІЛ 2 РОЗДІЛ 3	44-50
Висновки	2

Перед захистом кваліфікаційна робота має бути зброшурована у палітурках і містити в наступній послідовності: титульну сторінку; завдання; анотацію; зміст; вступ; основну частину; висновки; список використаних джерел; додатки. Окремо до кваліфікаційної роботи додаються відгук керівника і зовнішня рецензія.

Кваліфікаційна робота має бути надрукована на принтері (шрифт Times New Roman, розмір 14, інтервал 1,5) на аркушах паперу формату А4 (210*297 мм).

Слід уникати слів, указаних *курсивом* та **напівжирним** шрифтом.

Текст кваліфікаційної роботи друкують, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній та нижній – 20 мм.

Друкарські помилки можна виправляти підчищенням або зафарбуванням коректором, але більше двох виправлень на сторінці не допускається.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «РОЗДІЛ 3», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великим літерами симетрично до тексту.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки. Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не проставляють.

Приклад оформлення заголовків розділу та підрозділу:

РОЗДІЛ 1
СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

1.1. Сутність експортної діяльності та напрями державного регулювання

3.2. Нумерація

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці (згідно Державного стандарту України «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення». ДСТУ 3008/95), [2].

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають без знака «№».

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок.

Титульний аркуш, завдання, зміст і першу сторінку вступу не нумерують, на наступних сторінках номер проставляють, враховуючи у загальну нумерацію всі попередні аркуші.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка пишуть заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку, йде заголовок підрозділу.

3.3. Ілюстративний матеріал

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатись із номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Кожна таблиця повинна мати назву, котру розміщують над нею і друкують симетрично до тексту.

Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного боку кваліфікаційної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну над одною в межах тієї самої сторінки.

Якщо рядки чи графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку для кожної частини таблиці повторюють заголовки граф, в другому заголовки рядків.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш, в його верхньому правому куті пишуть: «Продовження табл. (вказується номер таблиці)», а назву не вміщують.

На всі таблиці кваліфікаційної роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 2.1», або «... дані наведені в табл. 2.1».

Таблиця 2.1

Індекси промислової продукції у машинобудуванні

Вид діяльності	До попереднього року						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Машинобудування	101,8	111,7	112,4	97,8	82,4	108,5	56,9
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	109,3	119,6	122,8	91,6	75,2	110,0	58,9
Виробництво електричного устаткування	107,7	113,0	105,2	94,7	99,1	119,3	65,8
Виробництво машин і устаткування, не віднесених до інших угруповань	100,0	104,4	110,7	102,5	84,0	103,1	40,6
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів	94,8	111,6	101,8	74,3	85,6	123,2	72,7
Виробництво інших транспортних засобів	100,4	118,2	119,3	102,5	72,5	103,3	65,4

Джерело: побудовано автором за даними [12, с. 34].

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми) варто розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатись з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка (*наприклад*: Рис. 2.1.).

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься в її назві.

У тому місці, де викладається тема, пов'язана із ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 2.1.)» або вислів: «...як це видно з рис. 2.1», або «... як це показано на рис. 2.1».

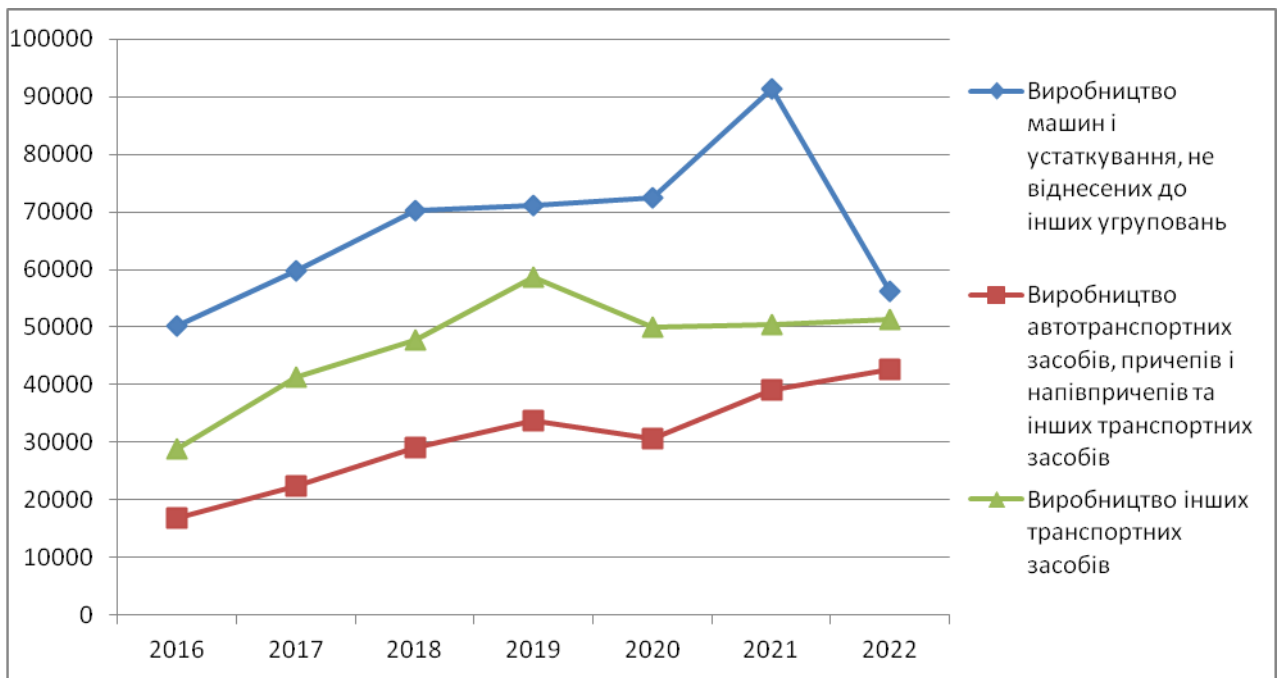

Рис. 2.1. Динаміка обсягів реалізації машинобудівної продукції (млн грн)

Джерело: побудовано автором за даними [20, 61].

3.4. Формули

Формули в кваліфікаційній роботі нумерують в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери пишуть біля правого берега аркуша в одному рядку з відповідною формулою у круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу). Нижче, під формулою, дається пояснення значень використаних у формулі символів в послідовності, у якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнту записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають із слова «де» без двокрапки.

Наприклад:

$$K_e = (E/VBП) * 100\%, \quad (1.2)$$

де K_e – експортна квота

E – вартість експорту

$VBП$ – вартість валового внутрішнього продукту.

У формулі мають використовуватись букви лише одного алфавіту (українського, латинського тощо). Не допускається використання букв різних алфавітів.

3.5. Цитування та посилання на використані джерела

Для підтвердження власних досліджень посиланням на авторитетне джерело чи для критичного аналізу того чи іншого наукового добутку варто наводити цитати.

Загальні вимоги до цитування такі:

1. Текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовують вираз «так званий»;

2. Цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

3. При цитуванні кожна цитата повинна супроводжуватися посиланням на джерело, бібліографічний опис якого має наводитися відповідно до вимог бібліографічних стандартів. У випадку використання чужого матеріалу без посилання на автора і джерело запозичення кваліфікаційна робота не допускається до захисту;

4. При непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і робити відповідні посилання на джерело.

Під час написання роботи здобувач повинен давати посилання на джерела та матеріали, що наводяться в роботі. Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела роблять згідно з їх переліком у квадратних дужках, наприклад, «... у працях [2-5]», «... [3, с. 14]». Посилання на літературу варто оформляти у такий спосіб: писати [3, 5, 6], а не [3,5,6]; писати [2, 3], а не [2-3]; писати [2–4], а не [2, 3, 4].

3.6. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел оформляється згідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [3].

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Бабець І. Г. Зовнішньоекономічна безпека регіонів України в умовах співробітництва з країнами ЄС: теоретико-методологічні та прикладні аспекти [Текст]: монографія ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - Л. : ПАІС, 2011. 398 с.
Два автора	Миценко І.М., Бабець І.Г. Стратегічні пріоритети підвищення ефективності зовнішньої торгівлі України в умовах глобальних викликів: монографія. Кропивницький: ЦНТУ, Поліграф-Сервіс, 2023. 350 с.
Три автора	Бабець І. Г., Полякова Ю. В., Мокій О. А. Міжнародний менеджмент інноваційної діяльності [Текст]: підручник /; за заг. ред. д-ра екон. наук, доц. І. Г. Бабець, д-ра екон. наук, проф. А. І. Мокія ; Запоріж. ін-т економіки та інформ. технологій, Львів. ін-т менеджменту. - Запоріжжя: Кругозір ; Львів, 2016. 493 с.
Чотири автори	Випускна кваліфікаційна робота: метод. рекомендації щодо викон. випускної кваліфікац. роботи ден. та заоч. форми навч. за другим (магістерським) рівнем вищ. освіти для присудження ступеня вищ. освіти «магістр» за спец. «Міжнародні економічні відносини» / [уклад.: І. М. Миценко, Д. С. Насипайко, Т. В. Решитько, Л. М. Романюк]; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т, каф. міжнародних економічних відносин. – Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 43 с.
П'ять і більше авторів	Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / Є. І. Войнова та ін.; за ред. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва; ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса: Одеський нац. ун-т, 2015. 304 с.
Колективний автор	Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем: матеріали науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 29 листопада 2022 р.) / упоряд. І.М. Миценко. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. 309 с.
За редакцією	Стале ендегенне зростання регіонів України в умовах децентралізації: монографія / ред. д.е.н., проф. І. З Сторонянська. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України. 2019. 501 с.
Частина видання	
Тези доповідей, матеріали конференцій	Насипайко Д. С. Методи реалізації митної політики держави. <i>Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери</i> : зб. матеріалів доп. учасн. Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2018. С. 109–111.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	Миценко І. М. Проблеми промислового комплексу України та державна політика щодо його розвитку. <i>Вісник економічної науки України</i> . 2019. Вип. 2(37). С. 88–92.
Електронні ресурси	
Книги	Миценко, І. М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с. URL: https://dspace.cntu.edu.ua/handle/123456789/10770 (дата звернення: 10.11. 2022).
Законодавчі документи	Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квіт. 1991 р. № 29. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text (дата звернення: 09.09.2020).

Періодичні видання	Решитько Т. В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки: зарубіжний досвід / Т. В. Решитько // Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки: зб. наук. пр. – Кропивницький : ЦНТУ, 2021. Вип. 6 (39). С. 37-46. URL: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11921 (дата звернення: 12.08.2022).
Сторінки з веб-сайтів	Прямі іноземні інвестиції. <i>Мінфін</i> : веб-сайт. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2017/ (дата звернення: 12.07.2020).
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків: Право, 2016. 82 с. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січ. 2003 р. № 436 - IV. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2003. № 18. С. 144.
Дисертації, автореферати дисертацій	Свідерська А.В. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Хмельницький, 2016. 290 с.

3.7. Додатки

Додаток – це частина основного тексту, що має додаткове (звичайно довідкове) значення, але є необхідною для більш повного висвітлення теми.

Додатки оформлюються як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках, за списком використаних в роботі літературних джерел, розміщуються у порядку появи посилань у тексті.

При наявності в кваліфікаційній роботі більш одного додатка вони нумеруються великими буквами (без знака №), наприклад: Додаток А, Додаток Б і т.д., за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

За змістом додатки дуже різноманітні, містять матеріал, що:

- є необхідним для повноти роботи, але його включення в основну частину роботи може змінити впорядковане і логічне уявлення про роботу;
- доповнює основний текст роботи та має самостійне наукове/довідкове значення;
- через великий обсяг не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи.

У додатки можуть бути вміщені: текстові документи та їх копії, рисунки або таблиці; матеріали, що через великий обсяг, специфіку викладу або форми подання не можуть бути внесені в основну частину (наприклад, звітність, інструкції, протоколи, плани); формули, розрахунки, використані під час розроблення економіко-математичної моделі тощо.

4. ПРОЦЕДУРА РЕЦЕНЗУВАННЯ І ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Порядок перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат

Нормативи перевірки на плагіат визначають функціонування процедур і принципів в Університеті та підрозділах (факультетах, кафедрах) на основі використання онлайн-сервісу (віддаленої інформаційної системи) за договором, для порівняння змісту текстових документів в електронному вигляді [7].

Процедура передбачає перевірку усіх кваліфікаційних робіт. Позитивний результат перевірки є необхідною умовою допуску до захисту.

Текст допущеного до захисту фінального варіанту кваліфікаційної роботи, підтверджений керівником, повинен бути наданий на кафедру у електронному форматі ODT (Open Office Document), DOC and DOCX (Microsoft Word) або PDF (редагована версія) мінімум за 10 днів (дата залежить від кількості перевірених робіт) до дати захисту роботи.

Друкована та електронна версії кваліфікаційної роботи повинні бути ідентичні. Контроль за ідентичністю друкованої та електронної версій роботи здійснюється керівником.

Процес порівняння робіт повинен складатися з наступних етапів:

- 1) Порівняння першого рядка першого абзацу
- 2) Порівняння першого рядка другого абзацу
- 3) Порівняння останнього рядка

4) У разі невідповідності між друкованою та електронною версіями, здобувачу вищої освіти дається 2 (два) робочих дні на виправлення і передачу на кафедру виправленої версії.

Системний оператор розміщує надану для аналізу кваліфікаційну роботу на сайті інтернет системи. Процес прийому та порівняльного аналізу кваліфікаційних робіт проходить протягом 5 робочих днів з дня початку прийому робіт.

Звіт подібності готується для кожної кваліфікаційної роботи, яка перевіряється безпосередньо антиплагіатною інтернет-системою.

Системний оператор перевіряє звіт подібності на ймовірність запозичень з інших джерел та інші характеристики. Протягом 48 годин на підставі звіту подібності системний оператор готує протокол контролю «Оригінальність кваліфікаційної роботи».

4.2. Рецензування та підготовка до захисту кваліфікаційної роботи

Завершена і відповідним чином оформлена кваліфікаційна робота, підписана здобувачем, подається керівнику для перевірки у строки, визначені у завданні на виконання кваліфікаційної роботи.

На завершену кваліфікаційну роботу керівник дає стислий *відгук*, в якому оцінює як якість виконання самого дослідження, так і роботу здобувача над ним, приділяє увагу регулярності і своєчасності виконання роботи згідно із графіком, робить висновок про можливість допуску кваліфікаційної роботи до захисту.

У відгуку кваліфікаційна робота оцінюється за такими основними критеріями: актуальність теми дослідження, відповідність структури та змісту роботи, ступінь досягнення поставленої при написанні роботи мети та виконання завдань, рівень володіння науковими методами пізнання, методами економічних та статистичних досліджень, вміння аналізувати статистичні дані, міра охоплення дослідженням даних первинного, аналітичного, синтетичного обліку, звітності тощо, відповідність наведених в роботі даних додаткам, логічність та послідовність викладу матеріалу дослідження, аргументованість тверджень у висновках, відсутність повторів другорядних моментів, вміння виділяти головне та узагальнювати зібраний матеріал, ступінь використання фахової економічної літератури, нормативних та законодавчих документів, наявність в роботі цитування використаної літератури, наявність графічного та табличного матеріалу, додатків, їх доречність, відповідність вимогам щодо оформлення кваліфікаційної роботи (шрифт, оформлення таблиць, рисунків, списку використаних джерел), наявність та ступінь обґрунтованості наукових положень, сформульованих у роботі, їх достовірність, теоретична та практична значимість. *Науковий керівник має право рекомендувати здобувача до продовження навчання в магістратурі*, про що має бути зазначено у відгуку. Завершується відгук керівника висновком про можливість допуску кваліфікаційної роботи до захисту та рекомендовану оцінку.

Зброшурований рукопис завершеної кваліфікаційної роботи, яка підписана здобувачем та його науковим керівником, за наявності позитивної характеристики роботи у відгуку наукового керівника, здобувач подає завідувачу кафедри, який приймає рішення щодо дозволу до захисту роботи і оформляє його. Кваліфікаційні роботи здобувачів розглядаються на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин.

Робота реєструється на кафедрі і передається на зовнішню рецензію. Для підтвердження практичної цінності роботи надається *рецензія з підприємства (установи, організації, навчального закладу)*.

Зовнішня рецензія надається провідним фахівцем, фахівцем-практиком, керівником підприємства, установи, організації, що здійснюють діяльність у відповідній сфері (згідно з темою кваліфікаційної роботи), викладачем вищого навчального закладу.

Зовнішня рецензія подається у письмовому вигляді в довільній формі і має містити такі складові:

- висновки щодо актуальності обраної теми, практичної значущості виконаної кваліфікаційної роботи;
- характеристику повноти завдання щодо розкриття теми кваліфікаційної роботи, відповідності змісту роботи до завдання;
- висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до вдосконалення діяльності підприємства згідно з напрямком теми кваліфікаційної роботи, елементів наукової новизни;
- оцінку конкретних пропозицій, рекомендацій щодо вдосконалення управління певними аспектами діяльності, підвищення його ефективності;
- оцінку загальних вражень від кваліфікаційної роботи (оформлення, стиль і грамотність викладення тощо);
- інші питання на розсуд рецензента;
- висновок рецензента про відповідність якості виконаної кваліфікаційної роботи вимогам до таких робіт, про можливість допущення її до захисту і, за бажанням, може бути висловлено зауваження та думку про оцінку роботи.

Рецензент має підписати рецензію із зазначенням свого прізвища, імені та по батькові, місця роботи і займаної посади. Здобувачу необхідно підготуватися до пояснень, щодо можливих зауважень рецензента, йому надається можливість ознайомитися з рецензією до захисту роботи на засіданні екзаменаційної комісії.

Завершальною процедурою допущення виконаної кваліфікаційної роботи до захисту є розгляд завідувачем кафедри перелічених супровідних матеріалів. Допуск до захисту здійснюється шляхом відповідного запису завідувача кафедри міжнародних економічних відносин у висновку кафедри щодо змістовності кваліфікаційної роботи і на титульній сторінці роботи. Якщо завідувач кафедри вважає за неможливе допустити кваліфікаційну роботу до захисту через її незадовільну якість, це питання має бути заслухано на засіданні кафедри за участю наукового керівника. Обговорення оформляється протоколом і подається на затвердження, послідовно, першому проректорові і ректору ВНЗ.

4.3. Захист кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційної роботи здобувачем вищої освіти відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, графік роботи якої затверджує ректор ВНЗ.

Під час підготовки до захисту здобувач має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стисло доповідь щодо кваліфікаційної роботи (додаток Ж) і підготовлені наочні матеріали (4-6 сторінок із найважливішими ілюстративними матеріалами, оформленими у вигляді роздаткового матеріалу в кількості 5 примірників та презентацію тощо).

Обсяг тексту доповіді має відповідати 10 хвилинам виступу. Доповідь повинна відобразити: обґрунтування актуальності теми, мету і завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження, основні результати другого (аналітичного розділу). Особливе місце має бути відведено обґрунтованим пропозиціям і рекомендаціям та оцінці їх ефективності.

Перед захистом здобувачу слід ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і, по можливості, усунути зазначені недоліки або дати аргументовану відповідь у доповіді.

Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь здобувача і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Процедура захисту протоколюється секретарем комісії. Здобувач стисло доповідає комісії сутність проведеного дослідження, дає оцінку отриманим результатам, ілюструючи доповідь посиланням на наочні матеріали.

Після доповіді здобувача секретар екзаменаційної комісії зачитує рецензію на кваліфікаційну роботу, і здобувач має можливість відповісти на всі зауваження рецензента.

Під час захисту кваліфікаційної роботи члени екзаменаційної комісії, присутні на захисті викладачі, спеціалісти ставлять запитання за проблематикою дослідження, на які слід давати короткі, але вичерпні відповіді.

4.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Оцінювання роботи здійснюється за прийнятою в ЦНТУ шкалою оцінювання. Сумарна оцінка виставляється за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ЄКТС. Оцінка за шкалою ЄКТС – це оцінка, яка визначається шляхом переведення оцінки, вираженої у 100-бальній шкалі, в оцінку за шкалою ЄКТС (A,B,C,D,E,FX,F). Оцінка за національною шкалою – це оцінка, яка визначається шляхом переведення оцінки за 100-бальною

шкалою у академічну національну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «зараховано», «незараховано»), [4].

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Бали	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
0-34	F	

Здобувач вищої освіти досконало засвоїв теоретичний матеріал. Робота, в якій зроблено власне оцінювання різних літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, побудовано формалізовану модель проблеми, проведено комплексні наукові дослідження, розрахунки і на їх основі – аргументовано висновки та надано пропозиції, може бути оцінена на «*відмінно*» (90-100 балів).

Здобувач вищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал. Робота, в якій зроблено власне оцінювання використаних літературних джерел, самостійно проаналізовано підібраний матеріал, звітні дані підприємства / організації, на базі якого досліджувалася тема, проведено комплексні дослідження, зроблено висновки та сформульовано пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими, може бути оцінена на «*добре*» (74-89 балів).

Здобувач вищої освіти, в основному, володіє теоретичними знаннями за спеціальністю. Кваліфікаційна робота, в якій розкрито тему, вказано використані літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та статистичні бази даних, проведено дослідження, сформульовано висновки без необхідного аргументування допускається до захисту, але не може бути оцінена вище, ніж «*задовільно*» (60-73 бали).

Здобувач вищої освіти не опанував навчальний матеріал. Кваліфікаційна робота, яка виконана не самостійно (зокрема, переважає механічне переписування джерел), претендує на оцінку «*незадовільно*» (менше 60 балів).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Випускна кваліфікаційна робота : метод. рекомендації щодо викон. випускної кваліфікац. роботи ден. та заоч. форми навч. за другим (магістерським) рівнем вищ. освіти для присудження ступеня вищ. освіти «магістр» за спец. «Міжнародні економічні відносини» / [уклад. : І. М. Миценко, Д. С. Насипайко, Т. В. Решитько, Л. М. Романюк] ; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т, каф. міжнародних економічних відносин. – Кропивницький : ЦНТУ, 2021. – 43 с.
2. ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. [Чинний від 1995-02-23]. Вид. офіц. Київ : Держстандарт України, 1995. 86 с.
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид. офіц. Київ : Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова», 2016. 37 с.
4. Положення «Про організацію освітнього процесу» / Центральноукраїнський національний технічний університет. URL : http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf.
5. Положення «Про підсумкову атестацію за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти для присудження ступеня вищої освіти «бакалавр» / Центральноукраїнський національний технічний університет. URL : <http://www.kntu.kr.ua/doc/pdab.pdf>.
6. Положення «Про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії» / Центральноукраїнський національний технічний університет. URL : http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/polozh_pro_ekzam_komis.pdf.
7. Положення «Про процедуру впровадження антиплагіатної системи» / Центральноукраїнський національний технічний університет. URL : <http://www.kntu.kr.ua/doc/PolojennyaAntiplagiat.pdf>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи

Центральноукраїнський національний технічний університет

Економічний факультет

Кафедра міжнародних економічних відносин

«Допущено до захисту»

Зав. кафедрою МЕВ

д.е.н., професор

_____ Іван МИЦЕНКО

« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

на тему

**«ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ
ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ
НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК»**

Виконав здобувач вищої освіти

4 курсу, групи МЕВ-20

ОПП «Міжнародні економічні
відносини»

спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»

Бабак Петро Сергійович

« ____ » _____ 2024 р.

Керівник роботи

« ____ » _____ 2024 р.

Рецензент _____

м. Кропивницький

Додаток Б
Зразок оформлення завдання на кваліфікаційну роботу
Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет Економічний
Кафедра Міжнародних економічних відносин
Рівень вищої освіти бакалавр
Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Іван МИЦЕНКО
« » 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бабака Петра Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Шляхи та перспективи експорту продукції машинобудування України на європейський ринок

2. Керівник роботи

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту _____

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи

Метою є дослідження процесів розвитку експорту продукції машинобудування України на європейських ринках та окреслення перспектив вирішення наявних проблем.

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1			
Розділ 2			
Розділ 3			

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми і об'єкта дослідження		
2	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану його виконання		
3	Опрацювання навчальної та наукової літератури і складання змісту роботи		
4	Проведення наукових досліджень, обробка фактичного матеріалу		
5	Написання тексту 1-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові		
6	Написання тексту 2-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові		
7	Написання тексту 3-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові		
8	Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення кваліфікаційної роботи		
9	Перевірка на плагіат		
10	Отримання відгуку наукового керівника		
11	Зовнішнє рецензування роботи		
12	Захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії		

Дата видачі завдання

« ____ » _____ 2024 року

Підпис керівника

_____ (прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання

« ____ » _____ 2024 року

Підпис здобувача

_____ (прізвище та ініціали)

Додаток В
Основні вимоги до структури відгуку наукового керівника
на кваліфікаційну роботу

ЗРАЗОК

РЕЦЕНЗІЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
здобувача вищої освіти

Центральноукраїнського національного
технічного університету групи МЄВ-20
Бабака Петра Сергійовича

на тему: «Шляхи та перспективи експорту продукції машинобудування
України на європейський ринок»,
поданої на одержання ступеня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю
292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність теми дослідження.

Структура та зміст кваліфікаційної роботи.

Характеристика кваліфікаційної роботи:

- ступінь виконання поставлених при написанні кваліфікаційної роботи мети та завдань;
- ступінь володіння науковими методами пізнання, методами економічних та статистичних досліджень, вміння аналізувати статистичні дані;
- ступінь охоплення дослідженням даних звітності, відповідність наведених у кваліфікаційній роботі даних додаткам;
- логічність та послідовність викладу матеріалу дослідження, аргументованість тверджень у висновках, відсутність повторів другорядних моментів, вміння виділяти головне та узагальнювати зібраний матеріал;
- ступінь використання фахової економічної літератури тощо.

Кваліфікаційна робота Бабака Петра Сергійовича на тему: «Шляхи та перспективи експорту продукції машинобудування України на європейський ринок» відповідає вимогам, які висуваються до кваліфікаційних робіт за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини» та може бути допущена до захисту. На мій погляд, робота заслуговує на оцінку «добре». Здобувачу Бабаку Петру Сергійовичу може бути присвоєний освітній ступінь «бакалавр» зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

Науковий керівник _____
(підпис)

(імя, прізвище)

„_____” _____ 20__ р.

Додаток Г
Основні вимоги до структури рецензії на кваліфікаційну роботу
з підприємства (установи, організації)

ЗРАЗОК

РЕЦЕНЗІЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

здобувача вищої освіти

Центральноукраїнського національного
технічного університету групи МЕВ-20

Бабака Петра Сергійовича

на тему: «Шляхи та перспективи експорту продукції машинобудування
України на європейський ринок»,
поданої на одержання ступеня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю
292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини»

1. *Рівень актуальності теми кваліфікаційної роботи.*
2. *Положення роботи, які мають практичну цінність та можуть бути використані в практичній діяльності підприємств (установ, організації).*
3. *Відповідність змісту роботи її завданням, ступінь досягнення поставленої мети.*
4. *Висновки щодо використання в роботі необхідних методів дослідження.*
5. *Обґрунтованість висновків, зроблених у роботі.*
6. *Загальний висновок про можливість присудження рівня вищої освіти «бакалавр», наприклад:*

«Вважаю можливим стверджувати, що кваліфікаційна робота Бабака Петра Сергійовича на тему: «Шляхи та перспективи експорту продукції машинобудування України на європейський ринок» виконана на належному рівні та заслуговує при захисті на оцінку «добре», а її автор – присудження ступеня вищої освіти «Бакалавр».

Рецензент

(посада, місце роботи)

(імя, прізвище)

(підпис)

„_____” _____ 20__ р.

Додаток Д
Зразок оформлення анотації до кваліфікаційної роботи

АНОТАЦІЯ

Бабак П. С. Шляхи та перспективи експорту продукції машинобудування України на європейський ринок. – Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини». – Центральноукраїнський національний технічний університет Міністерства освіти і науки України. – Кропивницький, 2024.

В першому розділі розкривається сутність експортної діяльності та напрями її державного регулювання. Досліджено категорію експортного потенціалу та фактори впливу на нього. Розглянуто особливості машинобудівної галузі України як базового сегменту національної економіки. В другому розділі здійснено аналіз сучасного розвитку машинобудування в Україні. Проаналізовано експорт товарів та послуг з України до країн Європейського Союзу. Проведено оцінку тенденцій розвитку експорту продукції машинобудування з України до країн Європейського Союзу. В третьому розділі окреслено перспективи експорту продукції українського машинобудування.

Ключові слова: експорт, експортна діяльність, експортний потенціал, експортні операції, зовнішньоекономічна діяльність, машинобудування, машинобудівна галузь, Європейський Союз.

ABSTRACT

Babak P.S. Ways and prospects of exporting Ukrainian engineering products to the European market. – Qualification thesis for the first (bachelor) level of higher education in the specialty 292 "International Economic Relations" of the educational and professional program "International Economic Relations" – Central Ukrainian National Technical University of the Ministry of Education and Science of Ukraine – Kropyvnytskyi, 2024.

The first chapter defines the essence of export activity and directions of its state regulation. The category of export potential and the factors affecting it were studied. The peculiarities of the machine-building industry of Ukraine as a basic segment of the national economy are considered. The second chapter analyzes the modern development of mechanical engineering in Ukraine. The export of goods and services from Ukraine to the countries of the European Union was analyzed. An assessment of the development trends of the export of engineering products from Ukraine to the countries of the European Union was carried out. The third chapter outlines the prospects for the export of Ukrainian engineering products.

Keywords: export, export activity, export potential, export operations, foreign economic activity, machine building, machine building industry, European Union.

Додаток Е
Зразок орієнтовного змісту кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ.....	10
1.1. Сутність експортної діяльності та її державного регулювання.....	10
1.2. Категорія експортного потенціалу та фактори впливу на нього.....	17
1.3. Машинобудівна галузь України як базовий сегмент національної економіки.....	24
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКИХ РИНКАХ.....	32
2.1. Аналіз сучасного розвитку машинобудування в Україні.....	32
2.2. Характеристика експорту товарів з України до країн ЄС.....	42
2.3. Тенденції розвитку експорту продукції машинобудування з України до країн ЄС.....	49
Висновки до розділу 2.....	55
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКИХ РИНКАХ.....	56
3.1. Перспективи українського машинобудування під впливом економічної глобалізації.....	56
3.2. Перспективи експорту продукції українського машинобудування в умовах війни.....	63
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ.....	60

Додаток Ж
Орієнтовна структура доповіді під час захисту
кваліфікаційної роботи

Шановний голово, члени екзаменаційної комісії, присутні!

До вашої уваги пропонується до захисту кваліфікаційна робота на тему:

.....

Метою кваліфікаційної роботи є:.....

У відповідності з поставленою метою, в роботі були вирішені наступні завдання:

Робота виконувалася з використанням матеріалів

В результаті проведеного дослідження було виявлено:

З метою розв'язання виявлених в процесі написання кваліфікаційної роботи проблем, вважаю доцільним (або для подальшого удосконалення досліджуваної теми пропонується):

За текстом доповіді слід робити посилання на відповідний ілюстративний матеріал.

Доповідь закінчено. Дякую за увагу!